

บทที่ 5

การวิเคราะห์ความเหมือนความต่างของเรือนไทด้าในอดีต และปัจจุบัน

จากการศึกษาโดยการสำรวจลักษณะทางกายภาพของเรือนไทด้า ตำบลหนองปรัง จังหวัดเพชรบุรี พบว่ามีการพัฒนาลักษณะทางกายภาพจากเรือนไทด้าดั้งเดิมสิบสองจุไท และได้มีการประยุกต์ตามยุคสมัย และวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป ซึ่งพบว่าลักษณะทางกายภาพที่เปลี่ยนแปลงไปของเรือนพื้นถิ่นไทด้าที่ตำบลหนองปรังนั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การนำเสนอคุณลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวในเรือนพื้นถิ่นไทด้า

เพื่อให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของเรือนอย่างชัดเจน จึงทำตารางเพื่อเปรียบเทียบความเหมือนความต่างของเรือนไทด้าแบบดั้งเดิมสิบสองจุไท และเรือนไทด้าที่ได้รับอิทธิพลจากท้องถิ่นในปัจจุบัน ซึ่งจากผลของการเปรียบเทียบ ทำให้เกิดความพยายามในการหาคำตอบ และสามารถวิเคราะห์ได้ถึงมูลเหตุของการเปลี่ยนแปลง สิ่งที่ยังคงหลงเหลืออยู่ สิ่งที่ย้ายไป อันจะนำมาสู่การเสนอคุณลักษณะทางสถาปัตยกรรมเรือนพื้นถิ่นไทด้าที่เกิดจากคัดสรรจากภูมิปัญญาดั้งเดิมโดยละเอียดดังต่อไปนี้

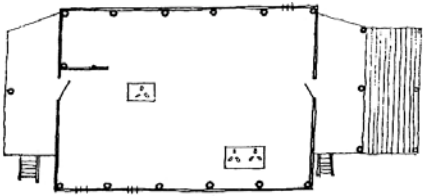
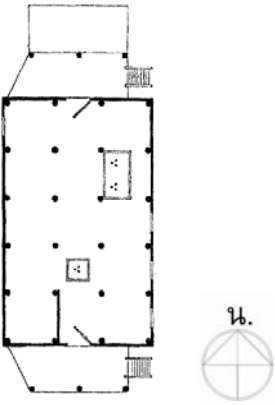
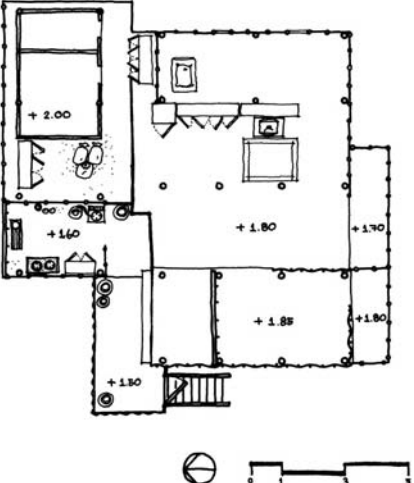
5.1 พัฒนาการของเรือนไทด้าดั้งเดิมสิบสองจุไท และเรือนพื้นถิ่นไทด้าปัจจุบัน

ตารางที่ 5.1

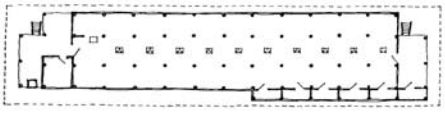
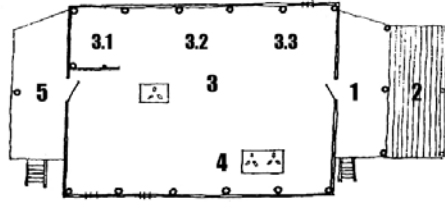
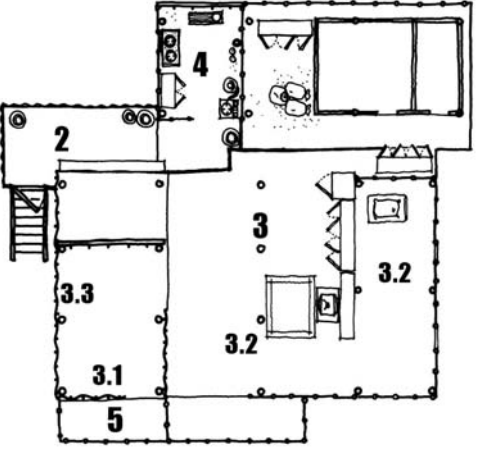
พัฒนาของลักษณะกายภาพของเรือนดั้งเดิมสิบสองจุไทและเรือนพื้นถิ่นไทด้าปัจจุบัน

ลักษณะทางกายภาพ	เรือนไทด้าดั้งเดิมสิบสองจุไท	เรือนไทด้าที่ได้รับอิทธิพลจากท้องถิ่น ตำบลหนองปรัง
1. ลักษณะของเรือน	1. เรือนพักอาศัย เป็นเรือน 2 ชั้น ยกใต้ถุนสูง การใช้งานโดยทั่วไปคือ 1) ใต้ถุนใช้สำหรับเลี้ยงสัตว์ เก็บของ และทำงานในตอนกลางวันของเจ้าของเรือน เช่นทำเครื่องจักรสาน ทอผ้า เป็นต้น 2) บนเรือน มีการกั้นผนังโดยรอบ ภายในไม่มีการแบ่งห้องโดยใช้ผนัง จะเป็นลักษณะห้องโถงใหญ่ ห้องเดียว ใช้เป็นส่วนนอน รับแขก ห้องผีเรือน ครัว และอาหารร่วมกัน	1. เรือนพักอาศัย เป็นเรือน 2 ชั้น ยกใต้ถุนสูง การใช้งานโดยทั่วไปคือ 1) ใต้ถุนใช้สำหรับเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ ไก่ หมู เป็นต้น ใช้เก็บเครื่องมือทำนา ทำงานในเวลากลางวัน และใช้รับแขกในช่วงเวลากลางวัน 2) บนเรือน มีการแยกพื้นที่การใช้สอยอย่างชัดเจนมีรายละเอียด ดังนี้ (1) ส่วนนอนและส่วนรับแขก ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่โถงโถง ไม่มีผนังกั้น ถ้าต้องการความเป็นส่วนตัวจะใช้ตู้เก็บของ หรือตู้เสื้อผ้ากั้นเพื่อแบ่งพื้นที่

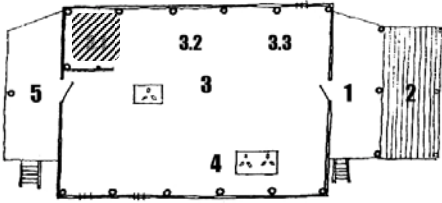
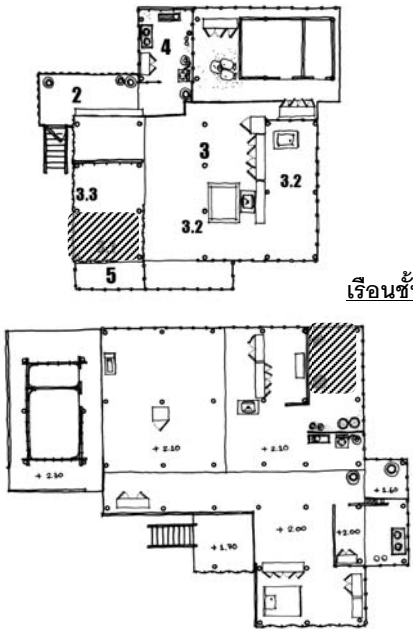
ตาราง 5.1 (ต่อ)

ลักษณะทางกายภาพ	เรือนไทดำดั้งเดิมสิบสองจุไท	เรือนไทดำที่ได้รับอิทธิพลจากท้องถิ่น ตำบลหนองปร่ง
	 2. ยุ้งข้าว: สร้างเป็นเรือนแยกออกมาต่างหากจากเรือนพักอาศัยใช้เก็บข้าวเปลือกทั้งข้าวเจ้าและข้าวเหนียว	(2) ห้องผีเรือน มีการกันผนังเป็นสัดส่วน และอาจใช้เป็นห้องนอนของเจ้าของเรือนในบางเรือน (3) ส่วนครัว ถูกแยกออกมาด้านนอกในส่วนชานแดด แต่จะมีผนังกัน โดยที่ไม่มีประตู และมีหลังคาคลุม 2. ยุ้งข้าว: สร้างติดกันเป็นเรือนเดียว กับเรือนพักอาศัย แต่ปัจจุบันไม่ค่อยมีการใช้เก็บข้าวเท่าใดนัก ใช้เพียงเก็บพันธุ์ข้าวที่จะปลูก และข้าวที่เอาไว้กินในครัวเรือน
2 การจัดวางอาคาร	1. เรือนไทดำแบบดั้งเดิมสิบสองจุไท ปลูกเรือนในทิศทางตะวันออกตามคติไม่หันอกไปทิศตะวันตก (ทวี สุวรางกูร, 2548) 2. ยุ้งข้าว: ตำแหน่งของยุ้งข้าวในเรือนไทดำแบบดั้งเดิมสิบสองจุไทจะอยู่ด้านเหนือหัวนอนของเรือนพักอาศัยเยื้องทางชาน และอยู่ในระยะที่เงาของเรือนจะไม่ไปทับยุ้งข้าว	1. เรือนพักอาศัยปลูกในทิศทางตะวันออกตามความเชื่อแบบดั้งเดิม 2. ยุ้งข้าว: ตำแหน่งของยุ้งข้าวจะอยู่ทางทิศเหนือของเรือนพักอาศัย
3. การขยายเรือน	การขยายเรือนจะเกิดขึ้นต่อเมื่อต้องการความต้องการจะออกเรือน นั่นคือการเพิ่มจำนวนครอบครัวเข้ามา โดยจะขยายเรือนออกไปตามแนวยาว ด้านชานเพียงด้านเดียว โดยที่ผืนหลังคายังคงเป็นผืนเดียวกันทั้งหลัง	จะขยายเรือนก็ต่อเมื่อต้องการเพิ่มในส่วนของพื้นที่ใช้สอยหรือต้องการแบ่งพื้นที่ใช้สอยภายในให้เป็นสัดส่วนมากขึ้นเพื่อความสะดวกสบายโดยจะไม่ขยายเรือนในส่วนหัวนอนที่เป็นห้องผีเรือน

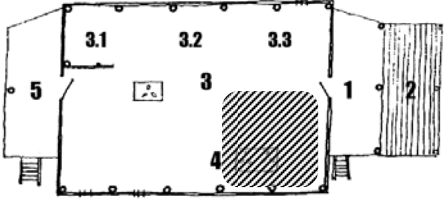
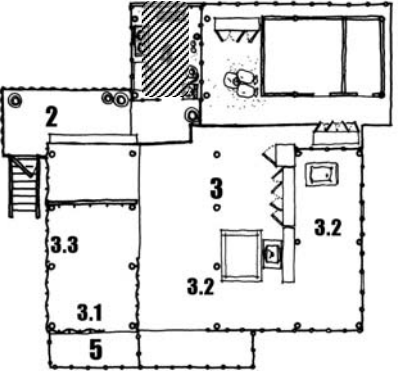
ตาราง 5.1 (ต่อ)

ลักษณะทางกายภาพ	เรือนไทดำดั้งเดิมสิบสองจุไท	เรือนไทดำที่ได้รับอิทธิพลจากท้องถิ่น ตำบลหนองปรุง
		
4. การใช้สอยพื้นที่ภายใน	ไม่มีการแบ่งพื้นที่ใช้สอยชัดเจน พื้นที่ภายในเรือนเป็นพื้นที่โล่งขนาดใหญ่ รวมพื้นที่ใช้สอยทุกอย่างเอาไว้ด้วยกัน มีรายละเอียด ดังนี้ 1. ชาน: เป็นพื้นที่เป็นพื้นที่ที่สงวนไว้สำหรับผู้หญิง ใช้เป็นที่พักผ่อน หรือรับประทานอาหารเช้า และเป็นทางขึ้นของคนในครอบครัวเดียวกัน 2. ชานแดด: เป็นส่วนระเบียงที่ไม่มีหลังคาคลุม ใช้เป็นส่วนซักล้างทั่วไป ตากเสื้อผ้า และอาหารแห้ง 3. ส่วนพักอาศัย: ประกอบด้วย	มีการแบ่งพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนชัดเจนขึ้นโดยแบ่งพื้นที่ออกเป็นสัดส่วนเพื่อให้สะดวกต่อการใช้งาน พื้นที่ส่วนใหญ่มิได้มีการกั้นผนัง เพียงแต่ใช้ตู้เก็บของกั้นพื้นที่ให้เป็นสัดส่วนหรืออาจมีฉากเตี้ยๆกั้น มีรายละเอียด ดังนี้ 1. ชาน: ไม่มีส่วนชานในเรือนปัจจุบัน 2. ชานแดด: เป็นส่วนระเบียงที่ไม่มีหลังคาคลุม ใช้เป็นส่วนซักล้างทั่วไป ตากเสื้อผ้า และอาหารแห้ง 3. ส่วนพักอาศัย: ประกอบด้วย

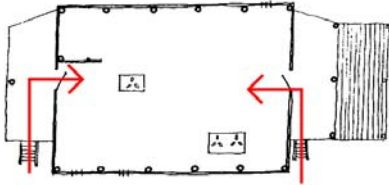
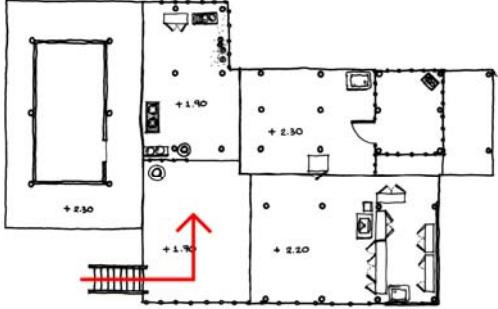
ตาราง 5.1 (ต่อ)

ลักษณะทางกายภาพ	เรือนไทดำดั้งเดิมสิบสองจุไท	เรือนไทดำที่ได้รับอิทธิพลจากท้องถิ่น ตำบลหนองปรุง
	1) ห้องผีเรือน ห้องผีเรือน คือ พื้นที่ช่วงเสาเสาแรกติดกับกว้าน มีฝั่งเตี้ยๆกันออกจากส่วนรับแขกและคนภายนอก ใช้ทำพิธีปิดตง และพิธีเสนเรือนจึงห้ามนอนและเป็นเขตหวงห้ามสำหรับคนต่างตระกูล 2) ห้องโถง: คือช่วงเสาที่อยู่ถัดจากห้องผีเรือน ใช้เป็นส่วนนอนโดยมีลำดับการนอนคือ พ่อหรือเข้ของ เรือนนอนติดห้องผีเรือน ถัดมาเป็น แม่และลูก ตามลำดับ โดยผู้นอนใกล้ห้องผีเรือนต้องหันหัวขึ้นไป	1) ห้องผีเรือน ห้องผีเรือน มีความแตกต่างกันระหว่างเรือนผู้น้อย และเรือนผู้ท้าว ดังนี้ (1) ห้องผีเรือนชั้นผู้น้อยจะมีขนาดความกว้าง 1 ช่วงเสา มีการกันผนังเป็นสัดส่วนชัดเจน และอาจมีประตูกันหรือไม่มี บางเรือนใช้ม่านกัน ภายในมี เสาผีเรือน (เสาแยก) เสาเอก และหิ้งมด รวมกันอยู่ในพื้นที่ห้องเดียวกัน และใช้เป็นห้องนอนของเจ้าของเรือนด้วย มักอยู่ด้านในสุดของเรือน และที่ผนังใกล้เสาผีเรือนมีการเจาะรูเพื่อใช้ประกอบพิธีเสนเรือน (2) ห้องผีเรือนชั้นผู้ท้าวจะมีขนาดความกว้าง 1 ช่วงเสา ได้ถูกพัฒนาและประยุกต์จากแบบดั้งเดิมมีผนังเพียง 3 ด้าน มักอยู่ด้านในสุดของเรือน ไม่ใช้นอน ห้ามคนนอกเข้าไป หากเข้าไปต้องทำการขอขมาและบอกกล่าวแก่ผีเรือนก่อน ใกล้เสาผีเรือนมีการเจาะรูไว้ที่พื้นเพื่อใช้ประกอบพิธีเสนเรือน ไม่มีหิ้งมดอยู่ภายใน 2) ห้องโถง: ห้องโถงใช้สำหรับรับแขก นั่งเล่น และใช้นอนด้วย โดยในเวลากลางวันใช้รับแขก และนั่งเล่นดูทีวี พอตอนกลางคืนจึงนำเสื่อมาปู และกางมุ้งนอน และพับเก็บในตอนเช้า ส่วนนอนที่ต้องการความเป็นส่วนตัว จะนำตู้เก็บของ

ตาราง 5.1 (ต่อ)

ลักษณะทางกายภาพ	เรือนไทดำดั้งเดิมสิบสองจุไท	เรือนไทดำที่ได้รับอิทธิพลจากท้องถิ่น ตำบลหนองปรุง
	ในทิศของเสาผีเรือนเสมอ	หรือตู้เสื้อผ้ามาเกินไปเป็นส่วน ไม่มีการนอนเรียงลำดับความอาวุโส
	3) ห้องผีมด: คือห้องที่เป็นที่อาศัยของผีมด หรือ หมอผีตามความเชื่อของคนไทย มดเป็นผู้ทำหน้าที่ปัดรัง ความ สะเดาะเคราะห์ และรักษาโรค มีหิ้งมดอยู่ตรงหัวนอน แต่อยู่คนละตำแหน่งกับเสาผีเรือน 4. ครว: ในส่วนครวเป็นส่วนที่สงวนไว้สำหรับฝ่ายหญิง ในการหุงหา และประกอบอาหาร อยู่ภายในเรือนพักอาศัย จะอยู่ทางทิศปลายตีนนอน ประกอบด้วย กระบะไฟ เตาถ่าน และมีหิ้งที่ใช้สำหรับวางหม้อ ไห เครื่องมือทำครัว ฯลฯ 5. กว้น: เป็นบริเวณที่ผู้ชายใช้นั่งทำงานเล็กๆน้อยๆ เช่นสานตะกร้า ซ่อมแซมเครื่องมือเครื่องใช้ ลักษณะ กว้นจะมีหลังคาคลุม บันได ทางกว้นใช้เป็นทางขึ้นของคนต่างตระกูล และใช้เป็นส่วนรับแขก ฝ่ายชายเมื่อจะไปสู่ขอลูกสาว กว้นจะใช้เป็นพื้นที่สำหรับนอนของลูกเขย และลูกสาวในช่วงทำอาสา	3) ห้องผีมด: ไม่มีห้องผีมด แต่มีหิ้งมดอยู่ในส่วนของห้องผีเรือน 4. ครว: ครวถูกแยกออกมาจากตัวเรือนเป็นคนละส่วนมีการแบ่งพื้นที่สัดส่วนชัดเจน มักอยู่ติดกับชานแดด แต่เป็นส่วนที่มีหลังคาคลุม มีการใช้ผนังเตี้ย กันเพื่อแบ่งพื้นที่ครวกับส่วนพักอาศัยอื่น ภายในประกอบด้วย กระบะไฟ เตาถ่าน บางเรือนใช้เตาแก๊ส มีชั้นสำหรับวางถ้วยชาม ตู้กับข้าว และเครื่องทำครัว ฯลฯ 5. กว้น: เรือนในปัจจุบันส่วนใหญ่ไม่มีส่วนกว้น แต่ก็ยังพบเห็นในบางเรือน เป็นส่วนที่ติดกับห้องผีเรือน ใช้สำหรับนอนของเจ้าของเรือน ไม่มีบันไดทางขึ้น
5. บันได	1. มีบันไดและประตูทางเข้าเรือน 2 ทาง คือ (1) บันไดทางชัน : สำหรับผู้หญิงและแขกหญิง (2) กว้น : สำหรับผู้ชายและแขกชาย รวมทั้งเป็นที่ทำงาน นั่งเล่นสังสรรค์ของฝ่ายชาย 2. มีกว้นทำหน้าที่เป็นระเบียงหน้าบ้าน	1. มีบันไดทางขึ้นทางด้านชันเพียงด้านเดียว และไม่มีประตูทางเข้า 2. มีชานทำหน้าที่เป็นระเบียงด้านหน้าบ้าน

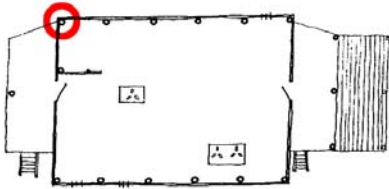
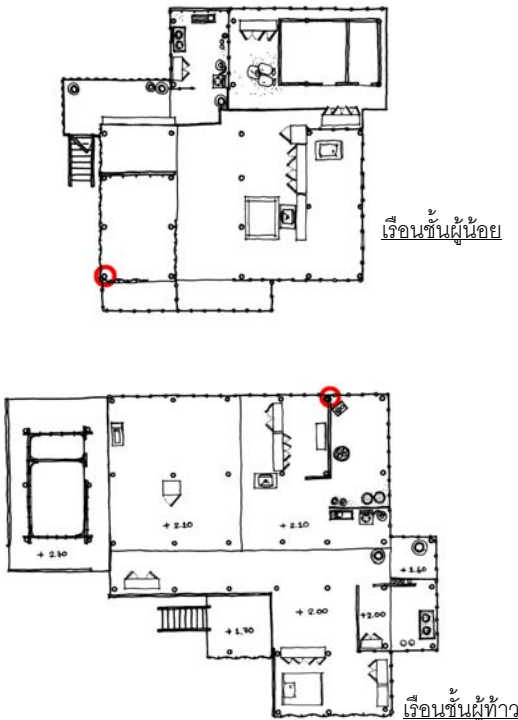
ตาราง 5.1 (ต่อ)

ลักษณะทางกายภาพ	เรือนไทดำดั้งเดิมสิบสองจุไท	เรือนไทดำที่ได้รับอิทธิพลจากท้องถิ่น ตำบลหนองปรุง
		
6. ทรงหลังคา	 1. หลังคาผืนเดียว รูปทรงกระดองเต่า คลุมต่ำลงมาปิดผนังจนถึงพื้นเรือนดูเฝินๆ เหมือนไม่มีผนัง และสูงชัน มุงด้วยตับหญ้าคา 2. ไม่มีการบอกระดับฐานะจากวัสดุมุงหลังคา	 1. หลังคาหลายผืน มีตั้งแต่ 2 ผืน จนถึง 4 ผืน ส่วนมากเป็นหลังคาทรงบรรณอร์ และทรงจั่ว 2. วัสดุมุงหลังคา ได้แก่ กระเบื้องดินเผา สังกะสี กระเบื้องลอนคู่ และตับหญ้าคา ลักษณะหลังคาสามารถบอกได้ถึง ความมั่งมี เช่น กระเบื้องดินเผาทรงเหลี่ยมแสดงว่าเป็นเรือนเศรษฐีระดับ 2 และกระเบื้องดินเผาทรงหางว้าแสดงว่าเป็นเรือนเศรษฐีระดับ 1
7. โครงสร้าง	โครงเรือนทำจากไม้จริงผสมกับไม้ไผ่ หลังคาทำจากตับหญ้าคา	โครงสร้างส่วนใหญ่ทำจากไม้จริงทั้งต้น ถากด้วยมือ และไม้จริงที่ตัดจากโรงงาน กล่าวคือ 1. โครงสร้างหลังคา (1) แปะไม้จริง และไม้ไผ่ (2) จันทันไม้จริง (3) ออกไก่ไม้จริง (4) ตั้งไม้จริง

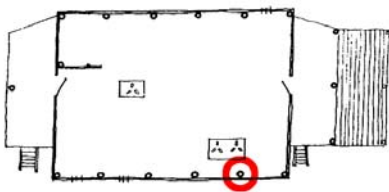
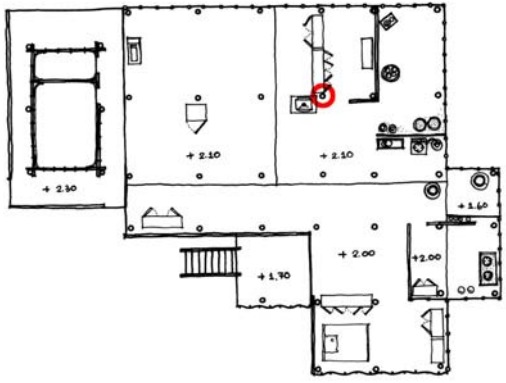
ตาราง 5.1 (ต่อ)

ลักษณะทางกายภาพ	เรือนไทดำดั้งเดิมสิบสองจุไท	เรือนไทดำที่ได้รับอิทธิพลจากท้องถิ่น ตำบลหนองปรุง
		2. เสา: ทำจากไม้จริงหรือไม้งามทั้งต้นตากกลมหรือตาก 8 เหลี่ยม 3. ผนัง: มีด้วยกัน 3 ลักษณะคือ (1) ผนังไม้ไผ่สาน ไม่เจาะช่องหรือหน้าต่าง (2) ผนังไม้แพก ไม่เจาะช่องหรือหน้าต่าง (3) ผนังไม้กระดานแผ่นดีเสมอแผ่นตามแนวนอนเจาะช่องหน้าต่าง 4. พื้น: พื้นส่วนใหญ่ทำจากไม้จริงเป็นไม้กระดานแผ่นใหญ่ ตงไม้จริง บางเรือนยังคงใช้พื้นไม้สับแพก ตงไม้ไผ่ และมีขางทำจากไม้จริง
8. ยุ้งข้าว	ยุ้งข้าวแยกคนละเรือนกับเรือนพักอาศัย มีลักษณะคล้ายกับเรือนที่พักอาศัยแต่ไม่มีผนัง	1. ยุ้งข้าวกลายเป็นส่วนหนึ่งของเรือนเชื่อมกันระหว่างตัวเรือนพักอาศัย และเรือนยุ้งข้าว ด้วยขาน หลังคาเป็นหลังคาคนละผืน แต่ชนกัน 2. ตำแหน่งของยุ้งข้าว มีทั้งอยู่ด้านหน้าติดขาน ด้านข้าง และด้านหลังของเรือนพักอาศัย แต่ส่วนใหญ่ จะถูกวางอยู่ทางทิศเหนือของเรือนพักอาศัย 3. ยุ้งข้าวเป็นแบบเรือนยกเสาสูง พื้นยุ้งข้าวสูงกว่าพื้นเรือนพักอาศัย (1) หลังคาเป็นหลังคาทรงบรรณอรุ่มงด้วยกระเบื้องดินเผาเป็นส่วนใหญ่ (2) พื้นไม้จริง ตงไม้จริง (3) ที่ไผ่ข้าวมีทั้งที่เป็นกะล่อมข้าววงกลมแบบดั้งเดิม ทำจากตอกไม้ไผ่สานแล้วพอกด้วยมูลวัว และตีเป็นผนังด้วยไม้จริง

ตาราง 5.1 (ต่อ)

ลักษณะทางกายภาพ	เรือนไทดำดั้งเดิมสิบสองจุไท	เรือนไทดำที่ได้รับอิทธิพลจากท้องถิ่น ตำบลหนองปรุง
		
9. เสาผีเรือน และเสาเอก	1. เสาผีเรือน (1) เป็นเสาต้นแรกที่ติดทางกว้าน เหนือข้อบริเวณเสาผี จะมีเสาดั้งไม้ไผ่ ที่ถือว่าเป็นทางขึ้นลงของผีเรือน (2) เวลานอนต้องหันหัวไปทางเสาผีเรือนนอนตามลำดับอาวุโส	1. เสาผีเรือน (1) เป็นเสาต้นแรกที่ติดกว้าน หรือ เสาของผนังด้านริมสุดของเรือน (2) เวลานอนในห้องผีเรือนต้องหันหัวไปทางเสาผีเรือน ถ้าอยู่นอกห้องมิได้กำหนด แต่ส่วนใหญ่จะหันหัวนอนไป

ตาราง 5.1 (ต่อ)

ลักษณะทางกายภาพ	เรือนไทดำดั้งเดิมสิบสองจุไท	เรือนไทดำที่ได้รับอิทธิพลจากท้องถิ่น ตำบลหนองปรุง
	(3) ผู้ที่นอนใกล้เสาผีเรือนได้เป็นผู้ชายที่อาวุโสสุดของเรือน และต้องเป็นสายของลูกคนโต (4) เป็นที่แขวนถุงได้ยาที่แทนขวัญของเจ้าของเรือนและครอบครัว 2. เสาเอก (1) เสาต้นที่ติดกระเบาะเตาไฟ (2) เหนือเสาเอกแขวนกระดองเต่า โยนี มัดรวมกันด้วยดอกลำไย 9 รอบ ตะกร้าไม้ไผ่สาน ข้าวโพด พริก (3) เสาอยู่ทางทิศตีนนอน	ทางเสาผีเรือน (3) ผู้ที่นอนใกล้เสาผีเรือนได้ มิได้มีการกำหนดชัดเจน แต่มันเป็นเจ้าของเรือน บางเรือนเจ้าของเรือนนอนเพื่อเฝ้าผีเรือน (4) มีการแขวนถุงได้ยา และเก็บบับผีเรือน 2. เสาเอก (1) เป็นเสาต้นที่เฝ้ากับเสาผีเรือน (2) บางเรือนยังคงแขวนเต่าไม้้งอมไม้ไผ่ ข้าวโพด พริก แต่ส่วนใหญ่ไม่พบว่าแขวนสิ่งมงคลเหล่านี้ (3) เสาอยู่ทิศตีนนอน เมื่อนอนในห้องผีเรือนนอกห้อง มิได้มีการระบุชัดเจน
10. ขอกูด	มีขอกูดอยู่บนยอดหลังคา	ไม่มีการใส่ขอกูดบนยอดหลังคา

ตาราง 5.2

เปรียบเทียบความเหมือนความต่างทางกายภาพของเรือนไทดำสิบสองจุไท และเรือนพื้นถิ่นไทดำปัจจุบัน ตำบลหนองปรัง จังหวัดเพชรบุรี

	ลักษณะเรือน	การขยายเรือน	การวางทิศทางเรือน	พื้นที่ที่ใช้สอยภายในเรือน	ครัว	ห้องผีเรือน	ส่วนนอน	เสาผีเรือน	เสาเอก	บันได	ยั้งข้าว	หลังคา	พื้น	ฝาผนัง																									
	เรือน 2 ชั้น ยกได้ ฐานสูง มี ยั้งข้าวแยกต่างหาก		เรือน 2 ชั้น ยกได้ ฐานสูง มี ยั้งข้าวสร้างติดกัน	ขยายออกด้านข้าง	เรือนยาวหลายห้อง	ตามตะวัน	ขวางตะวัน	ชาน	ชานแดด	ส่วนพักอาศัย	ครัว	กว้าน	อยู่ภายในส่วนพักอาศัย	แยกออกมาจากส่วนพักอาศัย	เป็นที่ตั้งเสาผีเรือน	มีผนังและประตูกันมิดชิด	มีผนังกัน 3 ด้าน	รวมเสาผี เสาเอกและหิ้งมดไ้	เจาะรูที่พื้นหรือผนังใกล้เสาผี	ไม่มีผนังกัน	การนอนเรียงตามลำดับอาวุโส	เสาต้นแรกที่ตั้งติดทางขวามือ	เสาของผนังด้านในสุดของเรือน	เขานไ้ได้ยา และใบผีเรือน	เป็นเสาต้นติดกับกระเบะไฟ	เขานกระดองเต่า โยนี ฯลฯ	เชื่อมกับเสาผีเรือน	บันไดมี 2 ทาง ทางขวามือและชาน	มีบันได 7, 9 ขั้น	อยู่ในทิศที่เสาเรือนไม่ทับยั้งข้าว	พื้นยั้งข้าวสูงกว่าที่พักอาศัย	เป็นพื้นเดียว ทรงกระดองเต่า	มีหลายพื้น ทรงจั่วและบานอร์	พื้นไม้สักฟาก	พื้นไม้กระดาน	ผนังเย็บจากไม้แพก ฝาขัดแตะ	ผนังไม้กระดานตามแนวนอน		
เรือนสิบสองจุไท	●		●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	
เรือนหลังที่ 1			●	●		●	●	●	●	●	●			●	●	●		●	●	●			●			●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	
เรือนหลังที่ 2				●		●	●	●	●	●	●	●		●	●	●		●	●	●	●			●			●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	
เรือนหลังที่ 3			●	●		●	●	●	●	●	●	●		●	●	●	●	●	●	●	●			●			●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
เรือนหลังที่ 4			●	●		●	●	●	●	●	●	●		●	●	●	●	●	●	●	●			●			●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
เรือนหลังที่ 5			●	●	●	●		●	●	●	●	●		●	●	●	●	●	●	●	●			●			●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
เรือนหลังที่ 6	●		●	●		●	●	●	●	●	●	●		●	●	●	●	●	●	●	●	●			●			●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
เรือนหลังที่ 7			●	●		●	●	●	●	●	●	●		●	●	●	●	●	●	●	●			●			●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
เรือนหลังที่ 8			●	●		●	●	●	●	●	●	●		●	●	●	●	●	●	●	●			●			●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●

5.2 สรุปมูลเหตุของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเรือนไทดำ

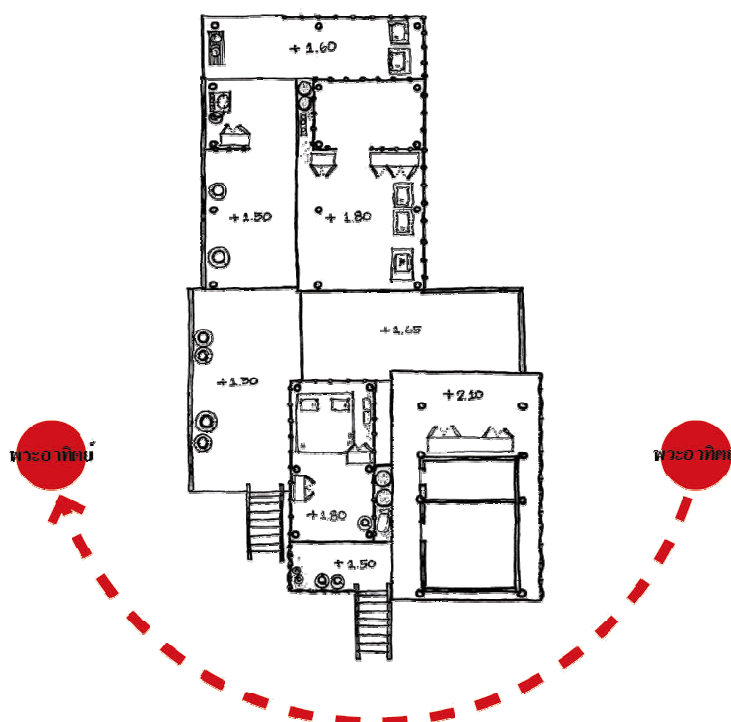
จากตารางเปรียบเทียบความเหมือนความต่างของลักษณะทางกายภาพของเรือนไทดำดั้งเดิมสิบสองจุไท และเรือนพื้นถิ่นไทดำปัจจุบันทั้ง 8 หลัง มีลักษณะทางกายภาพบางส่วนที่มีแนวโน้มว่าจะยังคงรูปแบบดั้งเดิมเช่นเรือนดั้งเดิมสิบสองจุไท และลักษณะทางกายภาพบางส่วนที่มีแนวโน้มว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงแตกต่างไปจากเดิม ซึ่งในการวิเคราะห์ถึงมูลเหตุของการคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงนี้จะเลือกวิเคราะห์เฉพาะลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏอยู่ในเรือนตั้งแต่ 7 หลังขึ้นไปทั้งที่เหมือนเดิม และแตกต่างไปจากเดิม และจะทำการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์อันประกอบด้วยความเชื่อ ภูมิปัญญา และประเพณีที่ยังคงยึดถือปฏิบัติอยู่โดยมีประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

5.2.1 ลักษณะทางกายภาพที่ยังคงรูปแบบเดิม

1) การปลูกเรือนขวางตะวัน

ภาพที่ 5.1

การปลูกเรือนในทิศขวางตะวัน

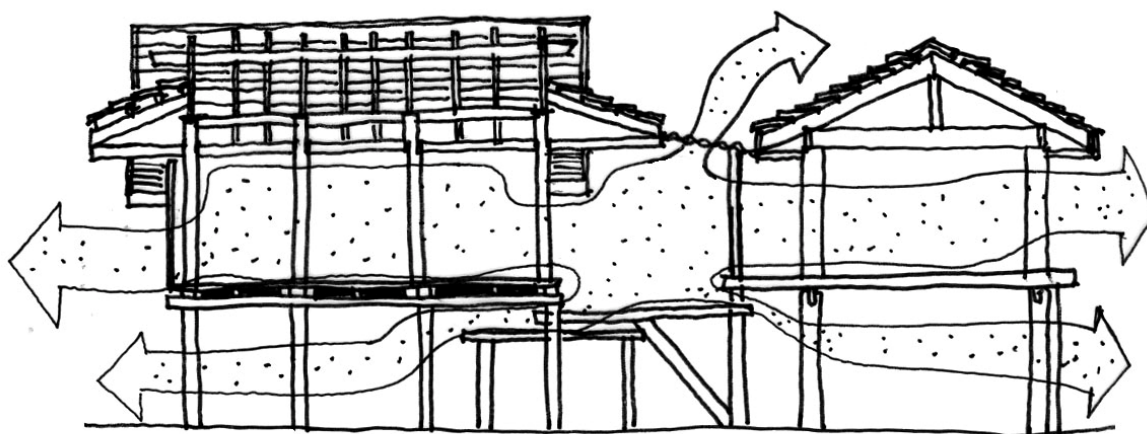
ปัจจุบันชาวไทยยังคงยึดถือความเชื่อโบราณในการปลูกเรือนที่ว่า “ไม่หันอกไก่ชี้ดวงตะวัน” (ทวี สว่างปัญญางกูร, 2548) ซึ่งจะสังเกตได้จากเรือนไทดำส่วนใหญ่ใน ตำบล หอนงปองที่แม้ว่าถนนทางสัญจรภายในชุมชนจะถูกเปลี่ยนเป็นแบบคอนกรีตที่คดเคี้ยวและซับซ้อนเพียงไร แต่ตัวเรือนของชาวไทยดำก็ยังคงปลูกเรือนขวางตะวัน และถ้าจะวิเคราะห์ตามหลักการทางวิทยาศาสตร์จะพบว่า การปลูกเรือนในทิศทางขวางตะวันนั้นมีผลต่อภาวะน่าสบายต่อตัวเรือน กล่าวคือ การวางทิศเรือนให้ขวางตะวัน ทำให้เรือนได้รับกระแสลมที่พัดมาจากทางด้านทิศใต้ และหันด้านสกัดของเรือนตามแนวเหนือ-ใต้ เพื่อให้ตัวเรือนได้รับความร้อนจากแสงแดดน้อยที่สุด ซึ่งเป็นหลักการที่สอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศในประเทศไทย

2) การสร้างเรือน 2 ชั้นยกเสาสูง

ตั้งแต่ครั้งก่อน ชาวไทดำนิยมสร้างเรือนเป็นเรือนยกเสาสูงตามความเชื่อที่ว่าเต่าเป็นผู้สอนให้สร้างเรือนเช่นนี้ แต่ในปัจจุบันลักษณะของหลังคาทรงกระดองเต่าได้ถูกเปลี่ยนไปเป็นรูปทรงสมัยใหม่ แต่ลักษณะการยกเสาสูงยังอยู่ ทำให้คิดว่า การสร้างเรือนโดยยกเสาสูงเป็นเรือนสองชั้นนั้นน่าจะเป็นเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่ตอบสนองต่อความต้องการในการระบายอากาศ และป้องกันความชื้นของชาวไทดำ อีกทั้งด้วยวิถีชีวิต และความเชื่อเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษที่ต้องมีการเซ่นเรือนจึงทำให้พื้นที่ด้านล่างถูกนำมาใช้เพื่อเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู เพื่อใช้เซ่นเรือน

ภาพที่ 5.2

การระบายอากาศที่เกิดจากความต่างระดับของพื้น

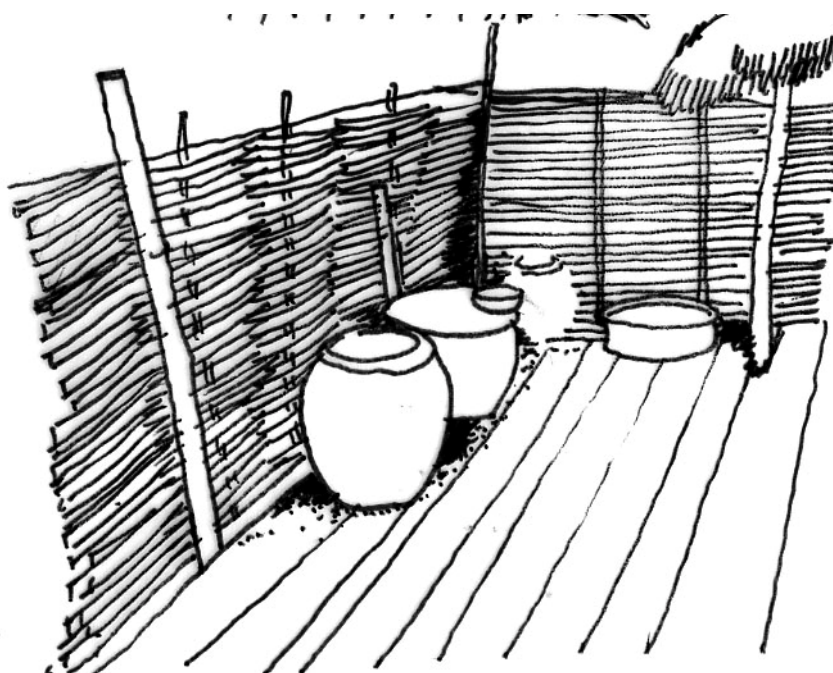
ถ้าจะพิจารณาถึงระดับพื้นภายในเรือนจะเห็นได้ว่า มีระดับที่ต่างกัน 2-3 ระดับ ซึ่งมีความสอดคล้องกับลักษณะการระบายอากาศทำให้เรือนไทดำเป็นเรือนที่ “หายใจได้”

3) ส่วนชานแดด

จากลักษณะการปลูกสร้างเรือนในทิศขวางตะวันทำให้ส่วนของชานแดดมักอยู่ในทิศใต้เสมอ ซึ่งในพิจารณาถึงลักษณะการใช้งานของชาวไทดำที่ใช้ชานแดดในการซักล้างทั่วไป ตากผ้า และอาหาร ซึ่งยังคงเป็นสิ่งที่กระทำอยู่มาจนถึงปัจจุบัน ระเบียงส่วนที่เรียกว่า “กว้าน” ซึ่งครั้งก่อนใช้เป็นพื้นที่สำหรับนอนในช่วงทำอาสาศของฝ่ายชาย แต่ในปัจจุบันไม่มีการทำอาสาศแล้ว พื้นที่ส่วนกว้านจึงหายไป ส่วนชานที่เหลือจึงมีแต่ส่วนชานแดดที่ยังคงใช้ประโยชน์เช่นในครั้งก่อน หรืออาจใช้ประโยชน์มากกว่าเมื่อก่อนด้วยซ้ำ กล่าวคือ ปัจจุบันส่วนชานแดด ถือเป็นระเบียงหน้าบ้านที่ใช้รับแขก และเป็นทางขึ้นหลักของเรือน ถ้าจะพิจารณาให้ลึกแล้วจะเห็นได้ว่าที่ส่วนชานแดดยังคงอยู่อาจเป็นเพราะลักษณะการใช้งานที่สอดคล้องกับตำแหน่งและทิศทาง คือ ชานแดดเป็นส่วนที่ใช้สำหรับซักล้างทั่วไปของเรือน ซึ่งจะหันหน้าไปทางทิศใต้ซึ่งมีแสงแดดส่องถึงตลอดเวลา ช่วยให้พื้นที่ดังกล่าว ไม่อับชื้นอีกทั้งยังอำนวยความสะดวกตากเสื้อผ้า และอาหารแห้งของชาวไทดำ

ภาพที่ 5.3

ชานแดดที่ใช้ซักล้าง และตากผ้า

4) การมีเสาผีเรือนในห้องผีเรือน

ความเชื่อในการนับถือผีบรรพบุรุษเป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่สุดต่อการวางผังเรือนของชาวไทดำทำให้ทุก ๆ เรือนทุก ๆ บ้านต้องมีห้องผีเรือน หรือ กะลื้อห้อง ยังมีการทำปาดตง และเสนเรือนอยู่ในทุก ๆ เรือน คือ ทำปาดตงทุก ๆ 5 วันสำหรับผู้ทำว และทุก ๆ 10 วันสำหรับผู้น้อย ส่วนพิธีเสนเรือนนั้นจะทำทุก ๆ 2-3 ปี หรืออาจนานกว่านั้นซึ่งแล้วแต่ความสะดวกของเจ้าของเรือน (ถนอม คงยิ้มละมัย, 2544)

เสาผีเรือนมีทั้งอยู่นอกส่วนพักอาศัยในส่วนกว้าน (สำหรับผู้ทำว) และอยู่ในส่วนพักอาศัย (สำหรับผู้น้อย) แต่เนื่องจากเรือนไทดำในปัจจุบันส่วนใหญ่ไม่มีส่วนกว้านแล้ว เสาผีเรือนจึงอยู่ด้านในส่วนพักอาศัยในห้องผีเรือน ซึ่งจะเป็นเสาต้นริมด้านในสุดของเรือนที่จะไม่เกิดการต่อเติมเนื่องจากความเคารพที่มีต่อบรรพบุรุษ และพ่อแม่จึงไม่มีการต่อหรือขยายเรือนจากช่วงเสาผีเรือนนี้

5) การเจาะรูที่พื้นและผนัง

ลักษณะการเจาะรูที่พื้นในเรือนชั้นผู้น้อย และการเจาะรูที่ผนังในเรือนผู้ทำวเป็นสิ่งที่กระทำในทุก ๆ เรือนที่เป็นตัวอย่างศึกษารวมไปถึงเรือนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านหนองจิก หนองปรัง หนองเข้ ในตำบลหนองปรังนี้ ซึ่งเรือนพื้นดินเหล่านี้ส่วนมากยังคงปลูกเรือนด้วยไม้ มีพื้นเป็นไม้สับฟาก หรือไม้กระดาน ส่วนผนังเป็นไม้ฟากไม้ไผ่ซึ่งง่ายต่อการเจาะช่องหรือรู เพื่อทำพิธีเสนเรือนในจากการสัมภาษณ์ ถนอม คงยิ้มละมัย (4 ตุลาคม 2550) ได้กล่าวว่าปัจจุบันเรือนที่สร้างใหม่มีการเจาะรูเพื่อทำเสนเรือนอีกแล้วเนื่องจาก ก่อสร้างด้วยอิฐฉาบปูน พื้นก็ปูกระเบื้อง ในการเสนเรือนจะกระทำโดย หย่อนอาหารใส่กะละมัง (โดยปกติจะหย่อนอาหารให้ผีทางรูที่พื้น หรือที่ผนัง) และนำไปเททีเดียว

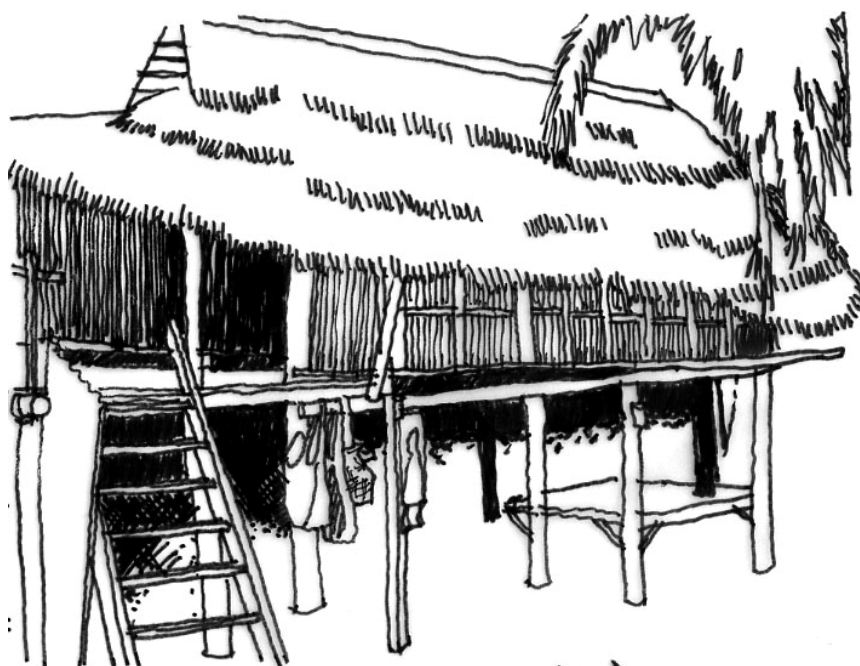
6) บันได 7 และ 9 ขั้น

ชาวไทดำยังมีความเชื่อเกี่ยวกับขั้นบันไดที่ใช้เลขมงคลด้วยซึ่งความเชื่อนี้ได้ตกทอดมาตั้งแต่สิบสองจุไทจนกระทั่งเรือนในปัจจุบัน ก็เห็นว่าจำนวนขั้นบันไดของแต่ละเรือนจะเป็นเลขคี่ 7 หรือ 9 ขั้น ถ้าสังเกตลักษณะความเชื่อของชาวไท หรือ “ชาวไต” เผ่าอื่น ๆ จะพบว่ามีความเชื่อเกี่ยวกับเลขมงคลคล้ายกัน เช่น ชาวไทเขิน ไทลื้อ เชื่อว่าเลขคี่เป็นเลขมงคล ต่างจากชาวไทพวนซึ่งเชื่อว่าเลขคู่เป็นเลขมงคล และเป็นไปได้ว่าความเชื่อนี้เป็นอุบายของคนโบราณที่กลายเป็นข้อบังคับไปในตัวทำให้เรือนแต่ละหลังมีสัดส่วนและรูปทรงที่คล้ายคลึงกันไปหมด ดังจะเห็นได้จาก

พื้นเรือนส่วนชานแดด ส่วนใหญ่อยู่ที่ระดับสูงประมาณ 1.50 เมตร ถึง 1.80 เมตร ซึ่งจะส่งผลให้ระดับพื้นเรือนอยู่ที่ความสูงประมาณ 2 เมตร

ภาพที่ 5.4

ลักษณะบ้านใดที่เกิดจากความเชื่อเรื่องเลขมงคล

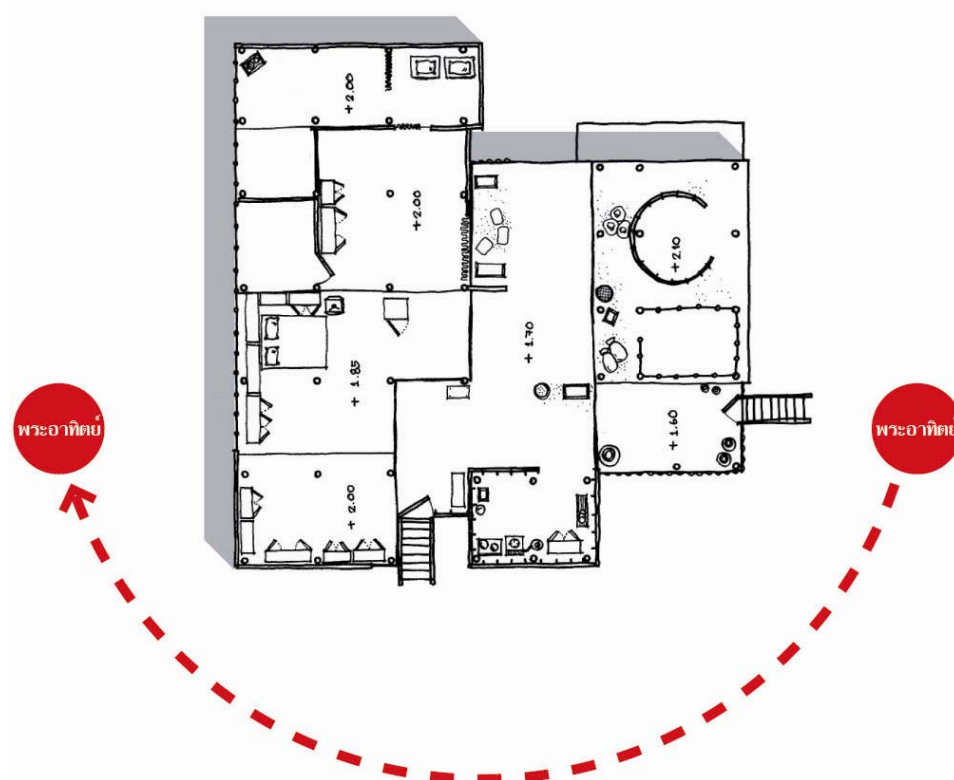
7) ยุงข้าวอยู่ในทิศที่เงาเรือนไม่ไปทับ

เนื่องจากชาวไทยดำเลี้ยงชีพด้วยการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก สถาปัตยกรรมยุงข้าวจึงเกิดขึ้นซึ่งถือเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับครอบครัวชาวไทยดำเป็นอย่างมากจนกระทั่งปัจจุบันยังคงมีให้เห็นอยู่ ซึ่งความเชื่อเรื่องผีของชาวไทยดำส่งผลถึงลักษณะทางกายภาพ คือ ยุงข้าวที่ถูกสร้างติดกันกับเรือนพักอาศัยจะมีพื้นของเรือนยุงข้าวที่สูงกว่าเรือนพักอาศัยเนื่องจากชาวไทยดำมีความเชื่อว่า “ผีกะล่อมข้าว” ชาวไทดำจึงมีคำสอนให้เพื่อกราบไหว่นูชาผีกะล่อมข้าว (ถนอม คงยิ้มละมัย, 2550) ยุงข้าวส่วนใหญ่ในตำบลหนองปรัง จะเป็นเรือนยกสูงซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ที่ระดับ 2.10 เมตรขึ้นไปและจะอยู่ในระดับพื้นที่สูงที่สุด

ซึ่งถ้าวิเคราะห์ตามหลักการทางวิทยาศาสตร์จะพบว่าเหตุที่ต้องสร้างเรือนยุงข้าวให้สูงเช่นนี้ อาจมาจากความต้องการที่จะป้องกันน้ำท่วม และหนีความชื้นจากดินให้ได้มากที่สุด ประกอบกับความเชื่อที่ว่า “ยุงข้าวต้องอยู่ในทิศที่เงาเรือนจะไม่ไปทับ” เพื่อจะได้โดนแดด และลมพัดผ่านตลอดทั้งวันอันเป็นผลทำให้ข้าวเจ้า และข้าวเหนียวที่เก็บอยู่ภายในไม่อับชื้น

ภาพที่ 5.5

ยุงข้าวที่สร้างตามความเชื่อที่เงาเรือนไม้ทับยุงข้าว และลักษณะยุงข้าวที่ยกพื้นสูง

หมายเหตุ: ก. แสดงลักษณะของเงาอันเกิดจากการเคลื่อนที่ของดวงอาทิตย์โดยเงา
เรือนไม้ทับยุงข้าว

ข. ลักษณะโครงสร้างไม้งามที่ใช้น้ำหนักยุงข้าวที่ยกกระดับสูง

8) ผนังไม้ฟากไม้ไผ่ และผนังไม้ไผ่สาน

ในเรือนไทดำตั้งแต่ดั้งเดิมมาพบการใช้ผนังไม้สับฟาก และผนังขัดแตะไม้ไผ่ จวบจนปัจจุบันยังเห็นได้แทบทุกเรือนใน ตำบลหนองปรัง และนอกจากนี้ยังมีการผสมผสานลักษณะของฝาผนังแบบไทย เช่น ฝาสำหรับของครัวไทย ฝาไม้ตีตามแนวนอน หรือ การตีฝาผนังด้วยไม้ระแนง ไขว้โปร่ง รวมถึงการใช้ฝาสังกะสี แต่ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าเรือนส่วนใหญ่ยังคงทำผนังด้วยไม้ฟาก และไม้ไผ่สานขัดแตะอันเนื่องมาจากการเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น และมีราคาถูก

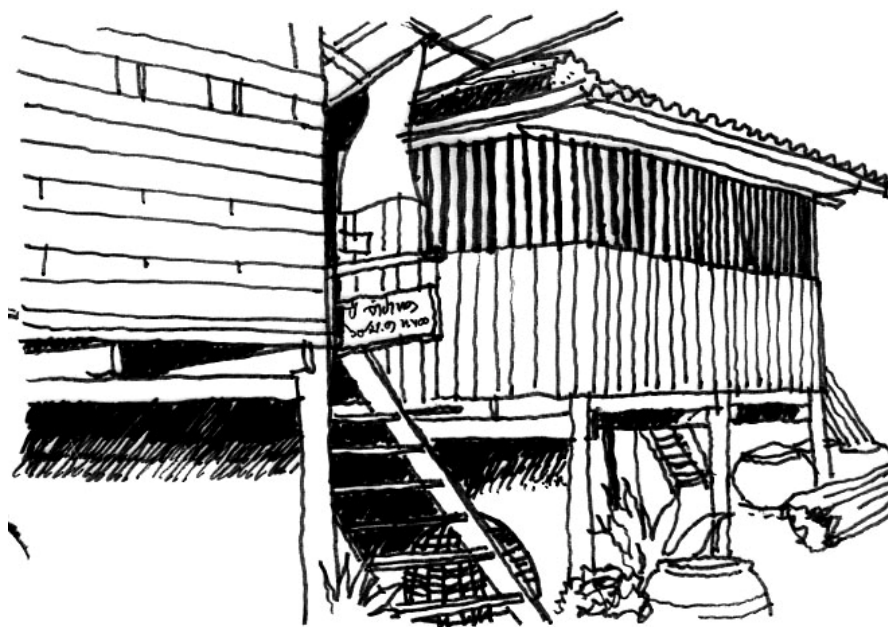
ในเรือนไทดำพื้นถิ่นปัจจุบันมีการต่อเติมเพื่อเพิ่มพื้นที่ใช้สอย ลักษณะของฝาไม้ฟาก และไม้สานขัดแตะซึ่งมีน้ำหนักเบา และสามารถรื้อมาทำใหม่ได้ง่าย ภายในเรือนพื้นถิ่นไทดำตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันไม่นิยมกันผนังห้อง จะมีลักษณะเป็นห้องโถงเอนกประสงค์เพื่อใช้ทำพิธีกรรมเกี่ยวกับเรือน และความเชื่อประการหนึ่ง และความต้องการการระบายอากาศที่ดีซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของวัสดุที่ใช้ซึ่งก็คือผนังไม้ฟาก และผนังไม้ไผ่สานขัดแตะ รวมถึงการเลือกเอาลักษณะผนังของไทยมาใช้ ได้แก่ ฝาสำหรับของ ซึ่งใช้ทำฝาในส่วนของครัวซึ่งจะมีช่องระบายอากาศและควันไฟได้ดี

ภาพที่ 5.6

ผนังไม้ฟากไม้ไผ่

ภาพที่ 5.7
ฝาสําหรับดแบบครัวไทย

5.2.1 ลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างไปจากเดิม

1) การขยายเรือนทางด้านข้าง

ปัจจุบันวิถีชีวิต เทคโนโลยีการก่อสร้าง และวัสดุสมัยใหม่ ได้เกิดขึ้น การใช้วัสดุ ดั้งเดิม แต่ก่อนไม่เหมาะสมในการก่อสร้างเรือนอีกต่อไป เช่น การใช้ตับหญ้าคาคลุมหลังคาไม่เป็นที่นิยม เนื่องจากไม่คงทน อีกทั้งยังถูกกัดกินจากมอด และแมลงต่าง ๆ ได้ง่าย อีกทั้งการใช้วิถีชีวิตของชาวไทยดำ เปลี่ยนไป ความต้องการความสะดวกสบาย อุปกรณ์เครื่องใช้ และเฟอร์นิเจอร์ต่าง ๆ ถูกซื้อหามา อำนวยความสะดวกมากขึ้น ทำให้เกิดการต่อเติมพื้นที่ใช้สอยและความต้องการในการแบ่งพื้นที่ใช้สอย ให้เป็นสัดส่วนมากขึ้น แต่ยังคงความเชื่อที่ว่า จะไม่ขยายเรือนในส่วนหัวนอนทางห้องผีเรือน

ในแต่ละครั้งที่มีการต่อเติมเรือนจะสังเกตได้ว่าระดับของพื้นจะมีระดับที่ไม่เท่ากับ ระดับเดิม อาจมีระดับที่สูงกว่าหรือต่ำกว่าพื้นเรือนเดิมแล้วแต่ลักษณะการใช้สอย สิ่งเหล่านี้เองเป็น ผลมาจากการที่มวลโดยรวมของเรือนใหญ่ขึ้นการระบายความร้อนภายในตัวเรือนทำได้ยากกว่า เรือนแบบดั้งเดิมที่เป็นเพียงเรือนห้องแถวตามยาว ฉะนั้นในทุก ๆ ครั้งที่มีการขยายต่อเติมเรือน จะทำระดับของพื้นให้ไม่เท่ากันเพื่อให้อากาศได้มีการถ่ายเทได้สะดวก (สังเวียง แซ่มซ้อย, 2550)

2) การแยกครัวไฟออกจากที่พักอาศัย

ในปัจจุบันเมื่อปัจจัยการใช้ชีวิตต่าง ๆ ของชาวไทยดำเปลี่ยนไปทั้ง สภาพภูมิอากาศ ความเชื่อ และเทคโนโลยีที่เข้ามาทำให้ ส่วนครัวถูกแยกจากส่วนพักอาศัยอย่างชัดเจน สภาพอากาศของประเทศไทยเป็นแบบร้อนชื้นทำให้เตาไฟไม่จำเป็นที่จะต้องให้ความอบอุ่นในฤดูหนาว วัสดุ และลักษณะการมุงหลังคาเปลี่ยนไปมีช่องเปิดมากขึ้น และมีการใช้ดับหญ้าคาน้อยลง ใช้วัสดุสมัยใหม่ เช่น สังกะสี กระเบื้องดินเผา หรือกระเบื้องลอนคู่ ซึ่งไม่เอื้ออำนวยในการระบายอากาศ ในกรณีที่มีครัวไฟ อยู่ภายในที่พักอาศัย ครัวไฟภายในเรือนไทดำปัจจุบันจึงนิยมแยกออกมาเป็นสัดส่วนที่ชัดเจน อีกทั้งยังมีแนวโน้มที่จะใช้เตาถ่าน และกระบะไฟน้อยลง หันมาใช้เตาแก๊สในการหุงต้มมากขึ้น

3) เสาคอกอยู่ในห้องเดียวกับห้องผีเรือน

ภาพที่ 5.8

ลักษณะการแขวนกระดองเต่าไม้บนเสาคอก

ชาวไทยดำถือว่าเสาเอกนั้นเป็นเสาสำคัญที่จะนำมาซึ่งความยั่งยืน และความอุดมสมบูรณ์ ในการสร้างเรือนทุกครั้งจะต้องมีพิธีตั้งเสาเอกซึ่งประเพณีชาวไทยดำยังคงยึดถือปฏิบัติจวบจนปัจจุบัน เนื่องจากปัจจุบันครัวไฟถูกแยกออกจากส่วนพักอาศัยเรือนไทยดำแทบทุกเรือนในตำบลหนองปรังจึง รวมเสาเอกไว้ในห้องเดียวกับห้องนอนซึ่งนิยมแขวนพันธุ์พืช เช่น ข้าวโพด ฝ้าย ปลัดขิก ซึ่งเป็น สัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์

ความเชื่อที่มากับการก่อสร้างเรือนอีกประการ คือ ความเชื่อในบุญคุณของเต่าที่แม้ว่า ในปัจจุบันเรือนพื้นดินไทยดำมิได้มีลักษณะทรงกระดองเต่าดังเช่นแต่ก่อน แต่ก็ยังคงมีความเชื่อเรื่อง ความกตัญญูต่อเต่าเหลืออยู่ ดังจะเห็นได้จากชาวไทยดำจะแขวนกระดองเต่าไม้ไว้ที่เสาเอกเพื่อ แสดงถึงความระลึกถึงบุญคุณที่มีต่อเต่า ถนอม คงยืนละมัย (2550) ได้กล่าวว่า ในตำบลหนองปรัง จะไม่ค่อยพบเห็นการแขวนกระดองเต่าไม้ แต่จะพบมากในเรือนแทบทุกหลังในเรือนพื้นดินไทยดำใน หมู่บ้านแม่ประจันต์ ตำบลท่ายาง

4) หลังคาทรงสมัยใหม่ และมีหลายผืน

หลังคาในเรือนพื้นดินไทยดำปัจจุบันจะเป็นสิ่งที่สังเกตได้ง่ายที่สุดถึงการเปลี่ยนแปลง สภาพอากาศที่ร้อนขึ้นทำให้หลังคาทรงกระดองเต่าที่คลุมลาดชันถูกเปลี่ยนเป็นหลังคาทรงสมัยใหม่ที่มีความชันน้อยลงสามารถคลุมพื้นที่ใช้สอยได้มากขึ้น และเปิดให้อากาศได้ถ่ายเทมากขึ้นอีกทั้ง ยังเหมาะสมกับเทคโนโลยีการก่อสร้าง และวัสดุสมัยใหม่ ซึ่งมีความคงทน และหาซื้อได้ง่ายกว่า ชาวไทยดำในตำบลหนองปรังยังเชื่อว่า วัสดุของหลังคาสามารถบอกฐานะของครอบครัวนั้นได้ด้วย เช่น หลังคากระเบื้องว่าวดินเผาแสดงถึง เรือนเศรษฐกิจระดับ 1 และหลังคากระเบื้องดินเผาทรงสี่เหลี่ยม แสดงถึง เรือนเศรษฐกิจระดับ 2 (ถนอม คงยืนละมัย, 2550) ชาวไทยดำในปัจจุบันนิยมต่อเติมอาคาร เนื่องจากความต้องการพื้นที่ใช้สอยมากขึ้นทำให้มีหลังคาหลายผืน ตั้งแต่ 2-4 ผืน มีทั้งมุงด้วย กระเบื้องดินเผา สังกะสี ตับหม้อคา และเชื่อมกันด้วยรางน้ำสังกะสี

5) พื้นไม้กระดาน

จากการสำรวจเรือนปัจจุบันพบว่าวัสดุพื้นเรือนเกือบทั้งหมดเป็นพื้นไม้จริง แม้แต่ ส่วนชานแดดต่อเนื่องจนถึงส่วนครัวก็ทำจากไม้จริง แต่ก็ยังพบว่ามีบางเรือนเคยใช้พื้นไม้ไผ่สับฟาก ทำพื้นในส่วนพักอาศัย และชานแดด แต่เนื่องจากผุเร็วจึงต้องเปลี่ยนเป็นไม้จริงซึ่งทนทานกว่า

ลักษณะที่น่าสนใจในเรือนไทยดำคือระดับพื้นซึ่งจากการสำรวจ ไม่มีเรือนแม้แต่เพียง หลังเดียวที่มีระดับพื้นเท่ากัน โดยทั้งหมดมีระดับพื้นส่วนชานแดด ที่ถือเป็นชานพัก และระเบียบ

หน้าบ้านต่ำที่สุด และภายในเรือนพักอาศัยจะมีการแบ่งระดับอีกอย่างน้อย 2-3 ระดับ และระดับที่สูงที่สุดจะเป็นระดับพื้นเรือนยุงข้าว จากความต่างระดับพื้นดังกล่าวทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของโครงสร้างพื้นที่ส่วนที่ต่อเนื่องกันทำให้เกิดช่องระหว่างระดับ (เหมือนช่องแมวลอดในเรือนไทยภาคกลาง) ซึ่งเป็นส่วนระบายอากาศจากใต้ถุนเรือน ทำให้ภายในเรือนเกิดภาวะน่าสบายตลอดทั้งวัน

ในการสร้างพื้นเรือนของชาวไทดำทั้งที่ดำรงอยู่ก่อน และมีการสร้างขึ้นใหม่ในปัจจุบัน มีผลต่อการเลือนหายของประเพณีการลี้ยงสาว เนื่องจากปัจจุบันพื้นเรือนปัจจุบันเป็นไม้กระดาน และพื้นคอนกรีตไม่มีช่องให้ชายหนุ่มใช้ไม้ดั่งสาวเหยขึ้นไปได้ อีกทั้งวัฒนธรรมทางสังคมที่เปลี่ยนไปทำให้ประเพณีการลี้ยงสาว และการลงช่วงได้เลือนหายไป แต่ในการนัดคุยกับหญิงสาวในปัจจุบันชายหนุ่มก็จะเรียกฝ่ายหญิงที่หน้าบ้านแล้วจึงลงมาคุยกันที่ข้างล่างของบ้านฝ่ายหญิง (ถนอม คงยิ้มละมัย, 2550)

ภาพที่ 5.9

พื้นไม้สับฟากที่ส่งผลต่อประเพณีลี้ยงสาว

